

המוסד לבוררות מוסכמת בשירות הציבורי

בדורות מדסכמת (כ"מ) 1/07

הסתדרות העובדים הכללית החדשה -
הסתדרות האקדמאים במדעי החברה והרוח
חטיבת הפסיכולוגים הקליניים

בעמית:

התובעות

נ ג ד

מדינת ישראל

הנתבעת

בשם התובעות: ע"ד מירי מלכי וע"ד קרן קלש
בשם הנתבעת: ע"ד שגית שדה עטיה

פסק - בורות

בוררות זאת דנה בתיבת הסתדרות העובדים הכללית החדשה - הסתדרות האקדמאים במדעי החברה והרוח - חטיבת הפסיכולוגים הקליניים (להלן - התובעות) לחייב את המדינה להעניק לפסיכולוגים המנהלים את התחנות לבריאות הנפש - "כונניות" ולשלם להם את הגמול המתחייב מכך, בדומה להסדרים המקובלים לגבי רופאים-פסיכיאטרים, הממלאים את התפקיד של מנהלי התחנות לבריאות הנפש. מספר מנהלי התחנות שהם פסיכולוגים קליניים הוא כיום שבע, ואילו מספרם של הרופאים המנהלים את יתר התחנות מגיע לכ-50.

הקצאת הכונניות לרופאים מתחייבת מההסכמים הקיבוציים החלים על הרופאים. ההסכם הקיבוצי החל על הפסיכולוגים מאפשר הקצאת כונניות, מסדיר את האופן שבו יוקצו הכונניות, אך איננו קובע במפורש חובה להקצות כונניות ואיננו קובע את מספרן.

גם בתקשי"ר קיימות הוראות בדבר הקצאת כונניות (פרק 27.5), הקובעות, בין השאר, כי המעסיק מוסמך להחליט על ההקצאה האמורה כאשר צורכי העבודה מחייבים זאת.

הצדדים הסכימו במהלך הדיון לוותר על הגשת ראיות והשמעת עדויות, מתוך הנחה שכתבי הסענות והנספחים שצורפו אליהם, מספיקים לשם הכרעה.

-2-

לטענת התובעות, הקצאת כונויות לרופאים ואי הקצאתן לפסיכולוגים, המבצעים תפקידים זהים, מהווה אפליה פסולה.

העובדה, שהקצאת כונויות לרופאים מחייבת על-פי ההסכמים הקיבוציים ואילו הקצאתן לפסיכולוגים מוסדרת בהסכם קיבוצי, בלי שנקבעה בו חובה מפורשת להקצאה האמורה, אין בה כדי לבטל, לטענת התובעות, את העובדה, כי המדובר באפליה פסולה.

התובעות אינן חולקות על כך שהקצאת כונויות נתונה לשיקול דעתו של המעסיק, אולם, לפי טענתן, על המעסיק לפעול מתוך דגיות, סבירות ותום לב, ואילו המדינה אינה נורגת כך למעשה. לטענת התובעות, במשך זכריאות ידעים היסב, שלא ניתן לבצע את תפקיד מנהל התחנה מבלי שהמנהל יהיה זמין בכל עת לצרכים דחופים, ואי-הקצאת הכוונות מבוססת על כך שהמנהלים נמצאים ממילא בכוונות מתמדת, בדומה לרופאים הממלאים תפקיד זה, ולכן אפשר שלא לתגמל אותם ולחסוך על-ידי כך בתקציב.

לטענת המדינה, הנוהג המקובל בשירות המדינה, כי כאשר משרות בתקן מאוישות בעובדים המדורגים בדרגות שונים, כל אחד מהם מועסק בתנאים שנקבעו בהסכמים הקיבוציים החלים עליו, ואין בכך כל אפליה. לטענת המדינה, כל החלטה אחרת תערער את מערכת ההסכמים הקיבוציים ותגרום לתוהו ובוהו בשירות המדינה. המדינה אף מסתמכת על שורה של פסקי-דין שאישרו, לטענתה, עמדה זאת.

בעניין שלפנינו, החובה להקצות כונויות לרופאים מוסדרת, כפי שנאמר לעיל, בהסכמים קיבוציים, ואילו לגבי הפסיכולוגים, רשאית המדינה, לפי שיקול דעתה, להקצות כונויות או לא להקצותן, על-פי צרכי העבודה והשיקולים התקציביים. לאור האמור לעיל, טוענת המדינה, כי אין לראות במצב הקיים כל אפליה.

אשר לטענה בדבר החובה לנהוג בתום לב ובהגינות, טוענת המדינה, כי אין המדובר בעבודה זזה המתבצעת ע"י רופאים ופסיכולוגים, האיל והרופאים מגישים סיפול רפואי ותרופתי, ואילו הפסיכולוגים מוסמכים להעניק סיפול פסיכולוגי קליני בלבד. כן טוענת המדינה, כי העובדה שעובד צריך להיות זמין לעיתים לעבוד מחוץ לשעות העבודה הרגילות, איננה מקנה זכות לכוונות, המוענקת לפי שיקול דעתו של המעסיק. עובד הנאלץ לעבוד שעות נוספות זכאי לתשלום על כך, ואם מדובר בצורך דחוף ולא צפוי מראש, הוא זכאי לתשלום עבור "קריאת פתע".

-3-

כן טוענת המדינה, כי התובעות לא סיפקו כל נתון לגבי מספר המקרים שמנהלי התחנות נדרשים לעבוד בנוסף לשעות העבודה המקובלות, ולכן אין זה ברור שההסדר בדבר "קריאת פתע" אינו פותר את הבעיה. לחילופין, טוענת המדינה, כי הוראות התקשי"ר מגבילות את מספר הכוננויות ל-6 בחודש, ולכן, גם אם יוחלם, בניגוד לעמדתה, כי הפסיכולוגים זכאים לכוננויות, הרי שיש לקבוע כי מספר הכוננויות לא יעלה על 6 לחודש, ולא מספר גדול יותר (14 לחודש) שנקבע בהסכמים עם הרופאים. לבסוף, טוענת המדינה, כי הטענה בדבר אפליה, והטענה בדבר אי-מילוי בסבירות ובתום-לב של הוראות התקשי"ר וההסכם הקיבוצי החל על הפסיכולוגים, הן סוגיות משפטיות הצריכות להתברר בבית-הדין לעבודה, ואין המוסד לבוררות מוסמך להכריע בהן.

הצדדים הזכירו בכתבי הטענות ובסיכומים את פסק-הבוררות של מוסד זה שניתן בסכסוך קודם שבין הצדדים (פסק בוררות מיום 4.12.2000 בתיק בר"מ 7/97) שם נקבע, בקטע הנוגע לעניינו כדלקמן:

"... כל פסיכולוג, אם במשרה מלאה ואם במשרה חלקית, אשר יידרש על-ידי המוסמך לכך לעבוד עבודה נוספת (כגון שעות נוספות, סבביות וקריאת פתע) יקבל תגמול בהתאם להוראות התקשי"ר, כפי שנהוג כלפי כלל עובדי המדינה."

שני הצדדים מסתמכים על האמור לעיל, כל אחד לחיזוק טענותיו. המדינה טוענת שנאמר שם כי יש לנהוג על-פי המקובל, ואילו התובעות טוענות, כפי שצוין לעיל, שהמדינה נוהגת שלא בתום לב וכי כל מה שניתן ללמוד מהפסק הקודם הוא שהפסיכולוגים זכאים לקבל כוננויות.

בבואנו להכריע בתביעה עלינו להתייחס, ראשית כל, לטענה בדבר חוסר סמכות, בהסתמך על כך שהמדובר בשאלות משפטיות. אין לנו ספק, שלפנינו סכסוך משפטי-כלכלי מעורב. התביעה נסמכת על טענות בדבר הפרת הוראות התקשי"ר וההסכם הקיבוצי של הפסיכולוגים, אך גם על שאלות של צדק. הטענה בדבר אפליה היא מעצם טיבה שאלה משפטית-כלכלית מעורבת. אנו דוחים איפוא את טענת חוסר הסמכות ומחליטים לדון בתביעה לגופה.

אנו מקבלים את הטענה המרכזית של המדינה, כי הענקת תנאי עבודה שונים לעובדים המאיישים משרות זהות, אר מדורגים בדירוגים שונים, אין בה משום אפליה פסולה, והיא "הבחנה מותרת" כלשונו של בית הדין הארצי לעבודה בדב"ע מ/73-3 - ד"ר נעמי נבו נ. הסוכנות היהודית לארץ ישראל - יח' פי"ע 197, שבו נקבע:

-4-

" לא כל הבדלה בין בני אדם שונים קרויה "המליה". גלום בו בממשג זה הרעיון של אי-הגינות שבנהיגת אי-שיוויון בשווים. עקרון השיוויון, אשר אינו אלא הצד השני של מטבע ההפליה, משמעו שיש להתייחס שווה אל בני אדם, אשר לא קיימים ביניהם הבדלים של ממש, שהם רלבנטיים לאותה מטרה. אם אין מתייחסים אליהם יחס שווה, כי אז לפעמי הפליה. לצמת זאת, אם הבדלים בין אנשים שונים הם רלבנטיים למטרה הנדונה, אזי תהיה זו הבחנה מותרת."

השתכנעו כי הנהגה הזו לעניין הבחנה בין עובדים בדירוגים שונים, מקובל בשירות המדינה ואף אושר בשורה של פסקי דין של בית הדין הארצי לעבודה. לדוגמא, פסה"ד של בית הדין הארצי לעבודה – ע"ע 781/2006, רפי דורון ואח' נ. רשות שדות התעופה, שניתן בסוף שנת 2007.

לדעתנו, אין צורך להכריע בשאלה אם הרופאים המנהלים את התחנות לבריאות הנפש והפסיכולוגים המנהלים את התחנות, אומנם מבצעים עבודה זהה, ואם קיימים הבדלים באופן מילוי התפקיד – האם הבדלים אלה הם שוליים ובלתי-רלוונטיים, כטענת התובעות או משמעותיים, כטענת המדינה. כל שעלינו לבחון היא הטענה של התובעות, כי הוראות התקשי"ר והוראות ההסכם הקיבוצי החל על הפסיכולוגים המאפשרות להעניק להם כונויות, אכן מחייבות את המדינה להקצות כונויות אלה.

הוראות התקשי"ר (סעיף 27.5) מתייחסות לכלל עובדי המדינה, ואילו הוראות ההסכם הקיבוצי של הפסיכולוגים (סעיף 11), המסדירות במפורט את אופן הקצאת הכונויות, מתייחסות, כמובן, רק לפסיכולוגים. החלטת המדינה שלא להפעיל בכלל סמכויות אלה לגבי מנהלי התחנות הפסיכולוגים, בעוד שכ-50 המנהלים של תחנות שהם רופאים מקבלים 14 כונויות – נראית לנו בלתי סבירה. אכן לא הובאו לפנינו ראיות על כמות הכונויות המבוצעות על ידי המנהלים הפסיכולוגים. ההחלטה שלא להשמיע עדויות נתקבלה, כפי שנאמר לעיל, בהסכמת שני הצדדים. לכן, טענת המדינה כי התובעות לא הוכיחו את אשר היו צריכות להוכיח, אינה נראית לנו. אין זה סביר שדווקא בתחנות שמנהלן פסיכולוגים אין צורך בכונויות, בעוד שבתחנות המרובות האחרות הכירה המדינה בצורך לכונויות.

לאור האמור לעיל אנו מקבלים את התביעה להקצות כונויות למנהלי התחנות שהם פסיכולוגים, תוך הפעלת הוראות התקשי"ר וההסכם הקיבוצי של הפסיכולוגים. כיוון שהוראות ההסכם הקיבוצי של הפסיכולוגים אינן קובעות את מספר הכונויות שיש להקצות לכל פסיכולוג, והתקשי"ר מגביל את ההקצאה ל-6 כונויות בחדש, אנו מחליטים כי כל פסיכולוג המועסק כמנהל תחנה לבריאות הנפש יהיה זכאי ל-6 כונויות לחדש.

-5-

הצדדים נחלקו באשר למועד, שהחל ממנו יהיו הפסיכולוגים מנהלי התחנות זכאים לתשלום עבור כונוניות, אם אמנם - ייפסק כי המנהלים הפסיכולוגים זכאים להן.

המדינה טענה, כי הקצאת כונוניות היא בסמכות המעסיק, וכל עוד לא נפסק אחרת אין לשלם עבור כונוניות, שאם בוצעו, בוצעו ללא אישור.

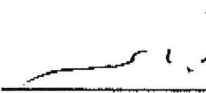
התובעות טוענות, כי אי-מתן האישור היה בלתי הוגן, ונשען על ידיעה שהכונוניות מתבצעות ממילא.

לאחר ששקלנו את טענות הצדדים, אנו מחליטים כי גמול הכוונות ישולם למנהלי התחנות הפסיכולוגים, בהיקף שפסקנו לעיל, החל ביום 6.3.2007, המועד שבו הוגשה התביעה למוסד.

ניתן היום, בירושלים, כ"ט בתשרי התשס"ט (28 באוקטובר 2008).

 עו"ד חיים קלוגמן

 עו"ד שלמה גוברמן

 עו"ד נחמן אורי